

POSTANOWIENIE

19 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)

SSN Krzysztof Wesołowski

SSN Dariusz Pawłyszczke (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
zażalenia Z. K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie

z 2 czerwca 2021 r., VIII Gz 124/20

wydane w postępowaniu upadłościowym Z. K.

w przedmiocie ustalenia planu spłaty,

na skutek zażalenia wierzyciela Banku spółki akcyjnej

w W. na postanowienie Sądu Rejonowego w Koszalinie

z 10 lutego 2020 r., VII GUp 72/16,

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 10 lutego 2020 r., VII GUp 72/16, Sąd Rejonowy w Koszalinie, po zakończeniu postępowania upadłościowego współnika spółki jawnej, w trybie art. 369 Prawa upadłościowego (p.u.) ustalił plan spłaty wierzycieli i umorzył pozostałą część zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym w wysokości ponad 5 milionów zł. Sąd I instancji ustalił 36 miesięcznych rat po 700 zł, z tego 694,08 zł na rzecz skarżącego wierzyciela. Sąd upadłościowy zastosował art. 369 p.u. w brzmieniu obowiązującym

do 24 marca 2020 r. W uzasadnieniu wskazał, że spółka jawna upadła z powodu zawarcia ze skarżącym wierzycielem umowy opcji walutowych oraz zmian kursów walut na niekorzyść spółki, a tym samym upadłość nastąpiła z przyczyn niezależnych od dłużnika, gdyż upadłość wspólnika była jedynie konsekwencją upadłości spółki (brak negatywnej przesłanki z art. 369 ust. 2 p.u.). Sąd uznał, że nie zachodzi negatywna przesłanka z art. 369 ust. 3 pkt 1 p.u. w postaci podstaw do pozbawienia upadłego prawa prowadzenia działalności gospodarczej. Możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej zachodzi m.in. w przypadku zawinionego niezłożenia w ustawowym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 373 § 1 pkt 1 p.u.). Sąd uznał, że skoro art. 373 p.u. nie zobowiązuje sądu upadłościowego do orzeczenia zakazu w każdym przypadku zawinionego niezłożenia w terminie wniosku o upadłość, to sąd upadłościowy, orzekając o wniosku upadłego o ustalenie planu spłaty i umorzenie niezaspokojonych zobowiązań, także nie jest zobowiązany do oddalenia wniosku w każdym przypadku spóźnionego złożenia wniosku o upadłość. Sąd Rejonowy uznał, że opóźnienie wspólnika w złożeniu wniosku o własną upadłość nie zwiększyło rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli (art. 373 ust. 2 p.u.).

Na skutek zażalenia największego wierzyciela, postanowieniem z 2 czerwca 2021 r., VIII Gz 124/20, Sąd Okręgowy w Koszalinie uchylił postanowienie Sądu I instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd drugiej instancji uznał, że wierzyciel mógł podnieść w zażaleniu nowe okoliczności, ponieważ nie doręczono mu wniosku dłużnika o ustalenie planu spłaty i umorzenie, a tym samym nie mógł podnieść tych okoliczności wcześniej (art. 369 ust. 1b p.u., nakazujący zawiadomienie wierzycieli o wniosku przez obwieszczenie, wszedł życie 24 marca 2020 r.). Tymi okolicznościami było przede wszystkim wyzbywanie się majątku przez spółkę jawną i upadłego osobiście na rzecz syna upadłego w celu kontynuowania działalności gospodarczej w nowych spółkach, w których upadły jest prokurentem. Sąd odwoławczy uznał, że Sąd upadłościowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ nie dokonał oceny wniosku o ustalenie planu spłaty oraz umorzenie zobowiązań na podstawie:

1) art. 369 ust. 2 p.u., z uwzględnieniem przytoczonych w zażaleniu twierdzeń wierzyciela o wyzbywaniu się majątku spółki i upadłego,

2) art. 369 ust. 3 pkt 1 p.u., z uwzględnieniem obciążającego upadłego obowiązku złożenia w terminie wniosku o upadłość spółki jawnej, a nie tylko o własną upadłość, a przy ocenie terminowości wniosku o własną upadłość z uwzględnieniem stanu wiedzy upadłego jako współnika co do możliwości zaspokojenia wierzycieli spółki.

Ponadto, Sąd Okręgowy podkreślił, że w przypadku oceny, iż zachodzi jedna z wymienionych wyżej negatywnych przesłanek uwzględnienia wniosku, należy ocenić, czy umorzenie pozostałej części zobowiązań upadłego jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi (art. 369 ust. 3 p.u. *in fine*).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi jedna z przyczyn uzasadniająca uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wymienionych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Sąd Najwyższy nie ocenia merytorycznego stanowiska prawnego sądu odwoławczego. Konsekwencją tego jest ograniczenie dopuszczalnych zarzutów do związanych z kwestionowaniem wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Jeżeli przyczyną uchylenia orzeczenia było nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, to kontrola Sądu Najwyższego ogranicza się do oceny prawidłowości zastosowania art. 386 § 4 k.p.c., tj. trafności zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji stanu sprawy z punktu widzenia występowania w niej tej podstawy.

Rozpoznając wniosek upadłego, Sąd pierwszej instancji zastosował art. 369 ust. 2 oraz art. 369 ust. 3 pkt 1 p.u. i ocenił, że nie zachodzą określone w tych przepisach przesłanki do oddalenia wniosku. Sąd Okręgowy uznał, że Sąd upadłościowy zastosował te przepisy nieprawidłowo, gdyż nie uwzględnił przy ocenie istotnych okoliczności. Pominięcie przy stosowaniu przepisu prawa okoliczności, które w świetle tego przepisu są istotne, oznacza błędną wykładnię prawa lub jego niewłaściwe zastosowanie. Taki zarzut Sąd Najwyższy może rozpoznawać w postępowaniu ze skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), lecz nie na skutek zażalenia na uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji

i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy rozpoznał wniosek upadłego we właściwej procedurze i ocenił go na podstawie właściwych przepisów. Kwestia prawidłowości tej oceny pozostaje poza zakresem rozpoznania zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Nie można natomiast mówić o nierozpoznaniu istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji, co miało stanowić podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy ocenił także dopuszczalność zażalenia na uchylene przez sąd drugiej instancji postanowienia sądu upadłościowego i przekazanie do ponownego rozpoznania wniosku, o którym mowa w art. 369 ust. 1 p.u. Na podstawie art. 229 p.u. w sprawach nieuregulowanych Prawem upadłościowym do postępowania upadłościowego stosuje się odpowiednio przepisy księgi pierwszej części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego. Tymczasem art. 369 p.u. określa postępowanie w przedmiocie wniosku upadłego o ustalenie planu spłaty i umorzenie zobowiązań jako odrębne postępowanie, prowadzone po zakończeniu postępowania upadłościowego. Ustawodawca odrębnym przepisem przewidział skargę kasacyjną w tych sprawach (art. 370 p.u. w pierwotnym brzmieniu, art. 370b p.u. obecnie) i wobec tego należy rozważyć, czy w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 369 p.u. stosuje się art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Odrębny przepis o dopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu z art. 369 p.u. był konieczny, ponieważ w jego braku nie byłaby dopuszczalna skarga kasacyjna w przypadku wniosków dotyczących niezaspokojonych zobowiązań poniżej 50 000 zł (art. 398² § 1 k.p.c.). Artykuły 369-370f p.u. nie regulują wyczerpująco postępowania i odpowiednie stosowanie Kodeksu postępowania cywilnego, w tym art. 394¹, jest konieczne. Właśnie jednoznaczne poddanie skardze kasacyjnej rozstrzygnięcia w sprawie o ustalenie planu spłaty i umorzenie zobowiązań wskazuje, że ustawodawca uznał postanowienie w tym przedmiocie za postanowienie co do istoty sprawy, na równi z wyrokiem i postanowieniem rozstrzygającym o wniosku w postępowaniu nieprocesowym. Postanowieniem z 5 listopada 2020 r., III CZ 22/20, Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie syndyka na postanowienie sądu odwoławczego uchylające do ponownego rozpoznania postanowienie sądu upadłościowego w przedmiocie wniosku z art. 369 ust. 1 p.u. Przyczyną odrzucenia zażalenia był brak legitymacji

syndyka do udziału w tym postępowaniu, lecz Sąd Najwyższy milcząco założył przysługiwanie zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Dodać należy, że zażalenie przewidziane w tym przepisie ma charakter uniwersalny, a nie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy charakter określonego postępowania sprzeciwia się zastosowaniu tej instytucji.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, stosownie do art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

[SOP]

[ms]